

**JAVNO OBJELODANJIVANJE PODATAKA
HIPOTEKARNA BANKA AD PODGORICA
31. 12. 2019.**

Podgorica, jun 2020.

SADRŽAJ:

1.	Uvod	3
2.	Finansijski iskazi	3
3.	Strategije i politike upravljanja rizicima	3
I.	Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika.....	3
II.	Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima i drugih odgovarajućih aranžmana.....	4
III.	Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerjenje rizika	5
4.	Konsolidacija.....	7
5.	Sopstvena sredstva	7
6.	Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala	10
7.	Kreditni rizik	14
8.	Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti	25
9.	Rizik druge ugovorne strane	26
10.	Operativni rizik	26
11.	Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica.....	27
12.	Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige	29
13.	Sekjuritizacija.....	31
14.	Tehnike ublažavanja kreditnog rizika	31

1. Uvod

U skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka, usvojenoj od strane Centralne banke Crne Gore i članom 3 ove Odluke kao i odredbama člana 104 Zakona o bankama, Hipotekarna banka AD Podgorica javno objelodanjuje informacije o svom finansijskom stanju i poslovanju.

Ovaj dokument ne sadrži zaštićene i povjerljive informacije čije bi javno objelodanjivanje ugrozilo konkurentsku poziciju banke, kao i informacije koje se odnose na lica koja stupaju u ugovorene odnose sa bankom čija je povjerljivost obavezujuća za banku.

2. Finansijski iskazi

U skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka kao i u skladu sa članom 100, stav 3, Zakona o bankama ("Sl. List CG" br. 17/08, 44/10, 40/11 i 73/17) Banka objavljuje izještaj o izvršenoj reviziji finansijskih izještaja za 2019. godinu, u skraćenom obliku.

Izještaj u skraćenom obliku se sastoji od mišljenja revizora o finansijskim izještajima Banke, Bilansa Uspjeha i Bilansa Stanja, podataka o sastavu Odbora direktora, Odbora za upravljanje kreditnim rizikom i Odbora za reviziju, podataka o glavnom izvršnom direktoru i glavnom internom revizoru Banke i podataka o pokazateljima poslovanja.

Skraćena verzija
revizorskog izještaj

3. Strategije i politike upravljanja rizicima

I. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Sistem upravljanja rizicima obuhvata organizacionu strukturu, strategije, politike, procedure, pravila, pravilnike, procese, aktivnosti i resurse za utvrđivanje, mjerjenje odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izještavanje o izloženostima rizicima, odnosno upravljanje rizicima u cjelini. Hipotekarna Banka nastoji uvrstiti kulturu rizika u sopstvenu kulturu korporativnog upravljanja.

Za izještavanje i nadzor nad rizicima nadležan je Izvršni direktor Banke za rizike.

Linije komunikacije, izještavanja i jasno razgraničenje procesa preuzimanja i odobravanja od analize rizika (kontrole rizika) kreiraju organizacionu strukturu koja izbjegava sukob interesa i nadležnosti.

Razumijevanje osnovnih načela upravljanja rizicima na nivou cjelokupne Banke predstavlja osnovu za jedinstvenu svijest i kulturu rizika unutar Banke. Banka redovno provjerava i unapređuje sistem upravljanja rizicima.

Profil rizičnosti Banke usklađen je sa Strategijom upravljanja rizicima Banka koristi ex ante i ex post analize i odstupanja rizika (plan/ostvareno). Strategijom upravljanja rizicima data je definicija apetita za preuzimanje rizika od strane Banke tј najveći nivo (limit) rizika kojeg je Banka spremna da preuzme.

Strategijom upravljanja rizicima Banka je takođe definisala smjernice za srednjeročno preuzimanje rizika te razvoj sistema upravljanja rizicima Banke. Iz strategije Banke proizilazi poslovni plan Banke. Cilj strategije je definisanje skupa osnovnih standarda za održivo, efikasno i efektivno upravljanje i kontrolu svih identifikovanih rizika kojima je Banka izložena. Strategija je rađena uzimajući u obzir interne i eksterne uticaje po principu „od vrha prema dnu“ (top down approach).

Banka je usvojila i sledeće strategije, politike, procedure, odluke, uputstva:

- Strategiju upravljanja rizicima
- Strategiju upravljanja kapitalom banke
- Godišnji plan kapitala
- Politiku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP)
- Izvještaj procjene adekvatnosti internog kapitala
- Metodologiju utvrđivanja materijalne značajnosti rizika
- Politiku upravljanja kreditnim rizikom
- Proceduru obavljanja kreditnog posla
- Proceduru za stres testiranje kreditnog rizika portfolija kredita
- Pravila i tehnike ublažavanja kreditnog rizika
- Politiku vrednovanja finansijskih instrumenata
- Proceduru vrednovanja finansijskih instrumenata
- Proceduru za poboljšanje kreditnog portfolija i upravljanje problematičnim kreditima
- Procedura prinudne naplate potraživanja
- Internu kategorizaciju visokorizičnih plasmana
- Strategiju upravljanja rizikom likvidnosti
- Politiku upravljanja likvidnošću
- Plan upravljanja likvidnošću u slučaju ugrožene likvidnosti u HB
- Proceduru za stres testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija
- Politiku upravljanja operativnim rizikom
- Proceduru za upravljanje operativnim rizikom
- Procedura za samoprocjenu rizika
- Politiku za upravljanje tržišnim rizikom
- Proceduru za upravljanje tržišnim rizikom
- Politiku za upravljanje rizikom zemlje
- Proceduru za upravljanje rizikom zemlje
- Politiku o utvrđivanju i evidentiranju povezanih lica i lica povezanih sa bankom
- Proceduru za utvrđivanje i evidentiranje povezanih lica i lica povezanih sa bankom.

II. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima i drugih odgovarajućih aranžmana

Banka upravljanje rizicima definiše kroz sistem internih akata, organizacije i kontrolnih mehanizama koji uključuju mjerjenje, razgraničenje, koncentraciju, validaciju i procjenu rizika te sisteme limita i preuzimanje rizika po pojedinim poslovnim područjima i vrstama rizika.

Okvir upravljanja rizicima u Banci uključuje i edukaciju zaposlenih, širenje kulture i promocije svijesti o postojanju rizika, izvorima istih te upravljanju rizicima. Okvir upravljanja rizicima postavljen je u skladu sa standardima, regulatornim te kvantitativnim i kvalitativnim zahtjevima.

Efikasnost upravljanja rizicima nastoji se postići i smanjivanjem i izbjegavanjem preklapanja i kontinuiranim unapređenjem procesa, metodologija, modela, kontrola i sistema.

U sklopu Sektora za upravljanje rizicima formirane su sledeće organizacione službe/sektori zaduženi za upravljanje, procjenu i mjerjenje rizika:

1. **Služba procjene rizika:** utvrđuje i procjenjuje kreditni rizik pri odobravanju plasmana pravnim licima i fizičkim licima kako bi se ostvario maksimum kontrole troška kreditnog rizika na nivou Banke te ostvarila maksimalna dobit iz kreditnog poslovanja.
2. **Služba za vođenje rizičnih plasmana:** upravlja rizičnim plasmanima Banke sa ciljem oporavka, naplate i restrukturiranja potraživanja.
3. **Middle office**

III. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerjenje rizika

Sektor za kontrolu rizika: identificira, mjeri, prati i izvještava o rizicima. Sektor razvija politike i procedure za upravljanje rizicima, kao i metodologije i postupke za njihovo mjerjenje. Sektor za kontrolu rizika analizira i procjenjuje osnovne kategorije rizika:

- Kreditni rizik
- Tržišni rizik
- Rizik likvidnosti
- Rizik zemlje
- Operativni rizik

Kod **kreditnog rizika**, kroz izvještaje, prati se na mjesecnom nivou kretanje portfolija u poslednjih 12 mjeseci u apsolutnim ciframa i indeksno te prati strukturu portfolija sa stanovišta bonitetnih grupa, kretanje portfolija i rezervacija za očekivane kreditne gubitke, strukturu promjena kredita u odnosu na prethodni mjesec. Na mjesecnom nivou se izrađuju tranzicione matrice, strukture kašnjenja, strukture rezervacija, struktura portfolija po djelatnostima, velike izloženosti, izloženost prema akcionarima (sa kvalifikovanim i nekvalifikovanim učešćem) i izloženost prema članovima Odbora direktora. Na kvartalnom nivou se obračunavaju i prate iznosi ispravke vrijednosti i vrši obračun individualne ispravke vrijednosti.

Upravljanjem tržišnim rizikom prati se rizik kamatne stope, valutni rizik i pozicijski rizik.

Upravljanjem rizikom kamatne stope prati se kretanje kamatne marže, vrši se GAP analiza i ocjena standardnog kamatnog šoka od 200 bp, po značajnim valutama i sumarno, analiza uticaja kamatnog rizika na ekonomsku vrijednost Banke.

Upravljanjem rizikom likvidnosti prati se ročna usklađenost i GAP po vremenskim zonama i kumulativno poslovanje Banke u okviru utvrđenih limita.

Upravljanjem rizikom zemlje prati se izloženost Banke prema nerezidentima tj licima koja imaju sjedište/prebivalište van Crne Gore.

Kod **Operativnog rizika**, cilj je uspostavljanje efikasnog i efektivnog sistema upravljanja operativnim rizicima, polazeći od brojnih faktora rizika kojima je Banka izložena u obavljanju svojih aktivnosti, uključujući obim, sofisticiranost, prirodu i kompleksnost aktivnosti Banke.

IV. Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika, strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanje rizika

Prvi nivo zaštite kod kreditnih rizika a i ostalih rizika su nivoi odlučivanja, gdje se na jasan i transparentan način u obliku matrica odlučivanja definiše proces donošenja odluka i sagledavanja rizika.

Kod kreditnog rizika (pored politike Banke da odobrava kredite definisane namjene) novčani tok dužnika uzima se kao primarni izvor povratka kredita, takođe, Banka svoje plasmane takođe osigurava i sekundarnim izvorom povrata duga tj. kolateralom.

Kolateral, kao sekundarni izvor povratka duga, uzima se u obzir ukoliko se primaran izvor povratka duga (novčani tok) ocijeni nedovoljnim/neadekvatnim.

Vrste i osnovne karakteristike instrumenata osiguranja koje Banka najčešće prihvata za obezbjeđenje svojih potraživanja, kao i osnovni kriterijum za njihovo prihvatanje definisani su Pregledom kategorija obezbjeđenja – **Katalogom kolateralna**.

Banka za potrebe umanjenja kreditnog rizika koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Oblik i visina zahtijevanog kolateralala varira u zavisnosti od rejtinga dužnika, vrsti ročnosti i plasmana. Dugoročni plasmani kojima se finansiraju osnovna sredstva dužnika i/ili dugoročne stambene potrebe fizičkih lica, moraju biti osigurani hipotekom na nepokretnosti(ima). Poželjno je da je hipoteka u vlasništvu dužnika. Međutim, Banka u određenim situacijama prihvata i da su kreditni i hipotekarni dužnik različita lica. Banka takođe prihvata upis hipoteke I reda (osim u izuzecima gdje Banka ima više sopstvenih hipoteka ili nadležni nivo odlučivanja prihvati takav status).

Banka će za osiguranje svojih potraživanja prihvati samo lako utržive instrumente obezbjeđenja, čija je vrijednost tokom vremena stabilna. Ovo znači da se naplata duga, u slučaju potrebe za realizacijom kolateralala, kod pojave negativnih trendova bilo u servisiranju obaveza prema Banci, bilo u finansijskoj poziciji dužnika, može dogoditi u roku koji ne ugrožava likvidnost Banke. Stepen korelacije između vrijednosti imovine koja služi kao zaštita i kreditne sposobnosti dužnika ne smije biti izražena, tj vrijednost kolateralala ne smije biti u korelaciji sa primarnim izvorima otplate (vrijednost kolateralala ne smije biti vezana za kreditnu sposobnost dužnika).

Banka prati i nivo koncentracije kolateralala i radi na smanjenju/eliminaciji neželjene koncentracije rizika u kreditnom portfoliju. Banka je definisala sledeće politike i procedure za ublažavanje rizika:

- Proceduru za stres testiranje kreditnog rizika portfolija kredita
- Pravila i tehnike ublažavanja kreditnog rizika
- Proceduru za poboljšanje kreditnog portfolija i upravljanje problematičnim kreditima
- Procedura prinudne naplate potraživanja
- Internu kategorizaciju visokorizičnih plasmana
- Plan upravljanja likvidnošću u slučaju ugrožene likvidnosti u HB

- Proceduru za stres testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija
- Proceduru za utvrđivanje i evidentiranje povezanih lica i lica povezanih sa bankom

Stres testiranje svih vrsta rizika se sprovodi kako bi se uočile slabosti i mane sistema i na vrijeme mane sistema i na vrijeme (ex-ante) reagovalo na iste

4. Konsolidacija

U Zakonu o računovodstvu ("Sl. List RCG" br. 052/16 od 09.08.2016) članom 6 definisano je da:

Matično pravno lice dužno je da sastavlja, dostavlja i objavljuje konsolidovane finansijske izvještaje, u skladu sa ovim zakonom, MRS i MSFI.

Matično pravno lice dužno je da sastavlja, dostavlja i objavljuje konsolidovani izvještaj menadžmenta. Konsolidovani godišnji finansijski izvještaji su finansijski izvještaji grupe pravnih lica u kojoj jedno pravno lice (u daljem tekstu: matično pravno lice) ima kontrolu (dominantan uticaj) nad jednim ili više zavisnih pravnih lica prilikom utvrđivanja finansijskih i poslovnih politika, a prikazuje grupu kao cjelinu.

Konsolidovane godišnje finansijske izvještaje, odnosno konsolidovani izvještaj menadžmenta za grupu pravnih lica dužno je da sačini matično pravno lice.

Kako Banka nije matično, a ni zavisno pravno lice ona svoje Finansijske Izvještaje sastavlja na individualnoj osnovi (Standalone Financial Statements).

5. Sopstvena sredstva

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

Sopstvena sredstva banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banka („ Sl. List RCG“ br. 38/11 od 2.8.2011, 55/12 od 2.11.2012. i 82/17 od 8.12.2017) čine:

1. osnovni elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje osnovnog kapitala i
2. dopunski elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje dopunskog kapitala

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

1. uplaćeni akcionaraski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije
2. naplaćene emisione premije, isključujući emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija
3. rezerve:
 - a. rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama
 - b. rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)
4. neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za poreze na dobit i druge očekivane troškove
5. dobit u tekućoj godini ukoliko su ispunjeni sledeći uslovi:
 - a. skuština akcionara, ili odbor direktora uz ovlašćenje skupštine akcionara, je donijela odluku da se dobit koja se ostvari u tekućoj godini, u ostvarenom ili manjem iznosu, rasporedi u rezerve, povećanje akcijskog kapitala, za pokriće gubitka iz prethodnih godina i/ili u neraspoređenu dobit iskazano u procentima,
 - b. dobit je umanjena za pripadajući porez na dobit i druge očekivane troškove
 - c. postojanje dobiti je potvrdio spoljni revizor
 - d. banka je dobila saglasnost od Centralne banke za uključivanje dobiti u osnovni kapital banke
6. iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 (u daljem tekstu: MSFI 9)

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala banke su:

1. gubitak iz prethodnih godina
2. gubitak iz tekuće godine
3. nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija
4. nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije
5. nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosti usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti
6. pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbiru iznosa ispravke vrijednosti za stave bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stave
7. iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva utvrđenih posebnim propisom Centralne banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

1. nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akacija
2. naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija
3. iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive
4. subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi predviđeni Odlukom o adekvatnosti kapitala (Član 6)
5. hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi predviđeni Odlukom o adekvatnosti kapitala (Član 7)
6. revalorizacione rezerve na nepokretnosti u vlasništvu banke

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

1. stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije
2. potraživanja i potencijalne obaveze obezbijedene hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital

Subordinisani dug se može uključiti u izračunavanje dopunskog kapitala ukoliko:

1. je dug u cijelosti uplaćen
2. je dug neobezbijeden, odnosno banka ne garantuje plaćanje po tom dugu sopstvenim jemstvom, hipotekom ili na bilo koji drugi način
3. je u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima
4. se dug može koristiti za isplatu potraživanja povjerilaca u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije banke
5. se isplata duga povjeriocima ili otkup od same banke prije dospjeća mogu izvršiti samo:
 - a. u slučaju pretvaranja subordinisanog duga u akcije, isključujući kumulativne povlašćene akcije
 - b. u drugim slučajevima, uz saglasnost Centralne banke, ako isplata duga ne pogoršava pokazatelje adekvatnosti kapitala banke
6. je rok dospjeća duga unaprijed određen i duži od pet godina računajući od dana uplate
7. je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji, pored uslova iz tačaka 2-6 ovog člana, sadrži i napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom.

Ukoliko je ugovorenovo vraćanje subordinisanog duga u ratama, taj dug se može tretirati kao element dopunskog kapitala samo ako prva rata dospijeva za vraćanje u roku dužem od pet godina.

Prilikom izračunavanja dopunskog kapitala Banka je dužna da ukupni iznos subordiniranog duga umanjuje za po 20% početkom svake od poslednjih pet godina koje prethode ugovorenom roku dospjeća duga.

Hibridni instrument se može uključiti u izračunavanje dopunskog kapitala ukoliko:

1. je instrument izdala banka sa namjerom da ga uključi u izračun dopunskog kapitala
2. je obaveza po tom instrumentu u cijelosti uplaćena
3. je instrument neobezbijeden, odnosno banka ne garantuje plaćanje po tom instrumentu sopstvenim jemstvom, hipotekom ili na bilo koji drugi način
4. je instrument u cijelosti, bezuslovno i bez odlaganja raspoloživ za pokriće gubitka
5. je u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima
6. je rok dospjeća duga unaprijed određen i duži od pet godina računajući od dana uplate
7. isplata povjeriocima ili otkup od same banke prije dospjeća nijesu mogući osim u slučaju pretvaranja ovog instrumenta u akcije banke, isključujući povlašćene kumulativne akcije

8. u slučaju da nivo sopstvenih sredstava padne ispod zakonom propisanog nivoa, banka ne može, do postizanja propisanog nivoa sopstvenih sredstava i/ili koeficijenta solventnosti, isplaćivati kamate, naknade i druge prinose po osnovu tog instrumenta i
9. u roku od 90 dana od dana kada se utvrdi da je iznos sopstvenih sredstava pao ispod iznosa koji predstavlja 75% propisanog iznosa, banka ne povećava sopstvena sredstva do propisanog nivoa, banka pretvara taj instrument u akcije koje se uključuju u osnovni kapital banke

Ukoliko je za hibridni instrument ugovorena obaveza banke da svoje obaveze po tom instrumentu plaća u ratama, taj instrument se može tretirati kao element dopunskog kapitala, samo ako prva rata dospijeva za plaćanje u roku dužem od pet godina.

U poslednjoj godini prije dospjeća hibridni instrument se ne uračunava u dopunski kapital banke.

Odbitne stavke od sopstvenih sredstava banke su:

1. direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija
2. ulaganja Banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije, u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala te institucije
3. ukupan iznos direktnih ili indirektnih ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganje u subordinisani dug i hibridne instrumente koji nijesu obuhavčeni tačkom 2
4. direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% kapitala tog društva, odnosno kompanije
5. iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koje prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjenja koja su u skladu sa ovim članom Odluke
6. iznos ukupnih direktnih i indirektnih ulaganja u pravna lica koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjenja koja se vrše u skladu sa ovim članom odluke;
7. Potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa Bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljeni pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim pravnim licima koja nijesu povezana sa bankom
8. potraživanja ili potencijalne obaveze obezbijeđene akcijama drugih banaka ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama
9. iznos izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove Odluke kojom se uređuje sekjuritizacija, utvrđen kao odbitna stavka od sopstvenih sredstava.

Banka ne može uključivati u sopstvena sredstva:

1. dobit ili gubitak po osnovu obaveza vrednovanih po fer vrijednosti koji proizilaze iz promjena kreditnog rejtinga banke
2. rezerve za hedžing novčanog toka prethodno vrednovane po amortizacionom trošku i hedžingu novčanog toka koji se odnosi na neplanirane transakcije
3. nerealizovanu dobit od investicione imovine i finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju

Banka može subordinisani dug i hibridni instrument uključiti u dopunski kapital samo ukoliko Centralnoj Banci dostavi dokaz da su za uključivanje subordinisanog duga, odnosno hibridnog instrumenta u dopunski kapital ispunjeni gore pomenuti članovi.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka ("Sl. List CG" br. 82/2017) sopstvena sredstva banke predstavljaju zbir osnovnog kapitala Banke i dopunskog kapitala Banke, umanjen za odbitne stavke. Sopstvena sredstva banke sa stanjem na dan 31.12.2019. iznose 48,86 miliona EUR, dok su na 31.12.2018. iznosila 37,03 miliona EUR.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava iznose 45,6 miliona EUR, dok su odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala 9,2 miliona EUR, a dopunski elementi iznose 12,4 miliona EUR

Ponderisana bilansna aktiva, formirana u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, na dan 31.12.2019. godine iznosi 203.959 miliona EUR (31.12.2018. 255.326; 31.12.2017. 245.272). U skladu sa Zakonom o bankama, a koji je u primjeni na 31.12.2019. godine, Banka je dužna da održava minimalni koeficijent solventnosti u iznosu od 10%. Koeficijent solventnosti na dan 31.12.2019. godine iznosi: 16,29% (2018. koeficijent solventnosti: 12,50%).

Na dan 31.12.2019. godine ni jedan pokazatelj poslovanja Banke ne odstupa od propisanog minimuma kako se to zahtijeva u skladu sa zakonskom regulativom Centralne Banke Crne Gore.

Ostvareni pokazatelji poslovanja po godinama

Pozicija\Godina	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupna aktiva u '000 EUR	292.672	410.475	428.790	494.535	506.838	530.478
Ponderisana aktiva (RWA) u '000 EUR	170.942	214.35	240.017	245.272	265.539	255.622
Povraćaj na prosječnu aktivu (ROAA)	0,95%	0,78%	0,86%	0,91%	0,86%	0,94%
Povraćaj na prosječni kapital (ROAE)	8,11%	8,27%	9,90%	10,05%	9,51%	9,98%
Koeficijent solventnosti	15,25%	12,85%	11,34%	12,28%	12,50%	16,29%

6. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala

I. Sažet opis metodologije koje banka koristi za procjenu adekvatnosti internog kapitala banke

Banka formira katalog rizika i na osnovu ekspertskega mišljenja identificira materijalno značajne rizike koje prati u svom ICAAP modelu.

Banka je koristeći se ekspertskim mišljenjem ključnih rukovodilaca i zaposlenih definisala sledeće rizike kao materijalno značajne:

Kreditni rizik Hipotekarna banka za potrebe ICAAP-a koristi standardizovanu metodu koju je propisala CBCG i koja se koristi kao osnova za kalkulisanje potrebnog kapitala za potrebe ocjene koeficijenta solventnosti uz nadogradnju u dijelu rezultata stres testiranja.

Na standardizovani obračun potrebnog kapitala za kreditni rizik dodaje se razlika između obračuna (PBA + PVB) u stresu i to se koristi Stres 2 kao dodatak za potrebn kapital. Posmatraju se pozicije PBA i na osnovu pomjeranja parametara (dana kasnjenja, izosa ispravki vrijednosti i rezervacija po CBCG, pomjeranja vrijednosti nekretnina) posmatra se vrijednost PBA u novim okolnostima, razlika se uzima kao dodatak za ICAAP potreban kapital za kreditne rizike.

Kalkulacija se primjenjuje na 2019. a za potrebe forward lookinga se za 2020. godinu koristi isti % kao za 2019., na plansku velicinu potrebnog kapitala za kreditni rizik za 2020. godinu dodaje se isti % na osnovu istorije 2019.

Rizik likvidnosti banke se definije kao nesposobnost banke da izvršava svoje obaveze u roku njihovog dospjeća i rizika nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke. Samim tim, pod rizikom likvidnosti banke podrazumijeva se obezbjeđivanje dovoljnog obima (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza banke (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospjeća.

Likvidnost se može definisati kao:

- kratkoročna (operativna) i
- strukturalna likvidnost (na rok).

Operativnom ili kratkoročnom likvidnošću podrazumijeva se sposobnost banke da izvršava dnevne ili obaveze koje dospjevaju u kratkom roku (do sedam dana).

Obezbeđenje strukturne likvidnosti prepostavlja i ima za cilj usklađivanje novčanih primanja i novčanih izdavanja banke u dužem vremenskom periodu (preko sedam dana). Kao potreban kapital za pokriće rizika Hipotekarna banka koristi najveći GAP likvidnosti do 90 dana u poslednjih 12 mjeseci, za sve stres test scenarije.

Rizik likvidnosti tržišta se definiše kao nesposobnost tržišta da obezbijedi dovoljno novca na tržištu pod uslovima koji mogu da obezbijede profitabilno i likvidno poslovanje banaka i privrede. Svaki poremećaj na tržištu likvidnosti utiče na rizik poslovanja banaka i na rizik ostvarenja postavljenih poslovnih ciljeva. Pri ocjeni se koristi ocjena eksperata.

Rizik likvidnosti – Banka pri računaju ekonomskog kapitala banke za rizik likvidnosti uzima GAP analizu i primjenu kamatnog šoka od 300 bp za potrebe ICAAP a. Za regularne potrebe to je šok od 200 bp.

Kamatni rizik u knjizi banke – Banka pri računaju ekonomskog kapitala banke za kamatni rizik u knjizi banke koristi pojednostavljenim izračunom promjene ekonomske vrijednosti kapitala banke i kalkulacije standardnih kamatnih šokova od 200 bp na GAP banke. Kod ICAAP a će koristiti kamatni šok od 300 bp.

Ove dvije kategorije se koriste u Hipotekarnoj banci za kalkulisanje potrebnog kapitala za ostale rizike. Razlika ove dvije kalkulacije: kod ICAAP a se koristi promjena kamate od 300 bp, dok se za regularnu kalkulaciju koristi sok od 200 bp.

Za potrebe ICAAP za ostale rizike (strateški, reputacioni, koncentracije...) Banka pri računaju ekonomskog kapitala koristi razliku između regulatornog obračuna i internog potrebnog kapitala za kreditni, operativni i rizik zemlje i na sumu te razlike primjenjuje 10%.

Banka smatra da je vece trosenje vremena od efekta i prihvatljivosti relanosti kalkulacije za ostale rizike, svjesna je materijalne značajnosti njegovog uticaja na svoj profil rizičnosti, zbog čega pribjegava ekspertskim metodama procjene (% od) .

Operativni rizik Hipotekarna banka za potrebe ICAAP koristi rezultate stres testa operativnih rizika koji se radi na godišnjem nivou, i to maksimalnu cifru, koja predviđa neke izuzetno rijetke i sa visokom vrijednošću događaje, koji nijesu dio redovnih okvira i očekivanja i kao takve spadaju u neočekivani gubitak koji se dodaje kalkulaciji potrebnog kapitala.

Rizik zemlje Hipotekarna banka za potrebe ICAAP-a koristi metodologiju regulatora za obračun potrebnog kapitala za rizik zemlje i koristi stres scenario da se svim zemljama pomjeri rejting kategorija za 2 pozicije u negativnom smjeru. Iskalkuliše se potreban kapital u ovakvim okolnostima i koristi se za potrebe ICAAP-a.

Rizik zemlje se u Banci definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od fizičkih i pravnih lica sa prebivalištem/sjedištem izvan Republike Crne Gore, a iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambient zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

- **Političko-ekonomski rizik**, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji.
 - **Rizik transfera**, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarenja gubitaka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika.
- Banka za rizik zemlje koristi standardizovani pristup.

	31/12/2019 REGULATORNI ZAHTJEVI	PROMJENA	UKUPAN KAPITAL ICAAP_2019	% chg
UKUPNO POTREBAN KAPITAL	299,904	29.422	340,126	14%

	31/12/2020 REGULATORNI ZAHTJEVI PLAN	DODATNI KAPITAL U SKLADU SA ICAAP-om PLAN	UKUPAN KAPITAL _ICAAP_2020_PLAN	% chg
UKUPNO POTREBAN KAPITAL	317,451	33.041	362,017	14%

II. Potrebni kapital za podržavanje tekućih i budućih aktivnosti

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica (u daljem tekstu: Banka) je na 31.12.2019. godine imala sopstvena sredstva banke u apsolutnom iznosu od 48.858 EUR (u '000 EUR) i koeficijent solventnosti od 16,29% (zakonski zahtijevani minimum je 10%). Ostvarena dobit u 2019. ce se reinvestirati u akumuliranu dobit, postojeći kapital i planirani rast Banke su na nivou koji omogućava održavanje i više nego dovoljnog procenta koeficijenta solventnosti (na nivou većem od minimalno propisanog), da koeficijent neće biti ugrožen ni u jednom trenutku.

Planirani koeficijent solventnosti za kraj 2020:

	Plan_2020 REGULATORNI ZAHTJEVI
SSB	50,921
UKUPNO POTREBAN KAPITAL	362,017
KSB	14,07%

I. Potrebni kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica je na 31.12.2019. godine ukalkulisala potreban kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti u iznosu od: 255.622 EUR (u '000 EUR).

I. Potrebnii kapital za tržišne rizike

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica na 31.12.2019. je izdvojila 0 EUR potrebnog kapitala za tržišne rizike obzirom da valutni rizik nema velikog značaja za Banku (iznosi manje od 2% sopstvenih sredstava Banke).

Kategorije potrebnog kapitala za tržišne rizike 31.12.2019.		iznos u '000 EUR
Potreban kapital za devizni rizik		0
UKUPNO:		0

Za potrebe internih kalkulacija se radi i VaR metodologija, sa intervalom povjerenja od 5% i 1%. U narednoj tabeli je prikazan dnevni VaR 99% za devizni rizik.

Datum	Dnevni VaR (interval povjerenja: 99%)			
	Portfolio	USD	GBP	CHF
1-Dec-19	-42.679	-43.676	1.318	286
2-Dec-19	-9.670	-10.189	-1.512	-2.040
3-Dec-19	-24.836	-26.071	1.369	91
4-Dec-19	-14.558	-18.554	1.371	-2.754
5-Dec-19	-22.860	-26.813	1.322	-2.750
6-Dec-19	-21.734	-26.270	1.900	-2.778
7-Dec-19	-22.749	-27.287	1.889	-2.781
8-Dec-19	-19.968	-24.596	2.237	-2.536
9-Dec-19	-65.002	-67.630	5.803	3.042
10-Dec-19	-10.514	-14.641	2.256	-2.018
11-Dec-19	-9.667	-10.188	-1.512	-2.036
12-Dec-19	-56.246	-56.863	-1.367	-1.983
13-Dec-19	-53.327	-54.795	-584	-2.088
14-Dec-19	-57.122	-58.561	-606	-2.079
15-Dec-19	-57.016	-58.455	-606	-2.079
16-Dec-19	-51.682	-56.875	3.264	-2.098
17-Dec-19	-34.699	-39.849	3.211	-2.113
18-Dec-19	-75.802	-81.473	3.737	-2.119
19-Dec-19	-53.328	-55.489	3.749	1.497
20-Dec-19	-26.920	-28.386	3.029	1.494
21-Dec-19	-27.422	-28.921	3.027	1.458
22-Dec-19	-27.422	-28.922	3.027	1.459
23-Dec-19	-35.833	-32.312	-254	3.353
24-Dec-19	-39.496	-38.576	-401	545
25-Dec-19	-40.025	-37.839	915	3.151
26-Dec-19	-48.507	-46.369	915	3.103
27-Dec-19	-20.944	-22.784	4.935	2.982
28-Dec-19	-2.169	-10.308	5.211	-4.352
29-Dec-19	-21.619	-23.354	4.806	2.965
30-Dec-19	-28.844	-28.504	-220	130
31-Dec-19	-40.614	-40.062	-247	321

II. Potrebni kapital za operativne rizike

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica (u daljem tekstu: Banka) na osnovu Basic Indicator Approach-a (jednostavni metod, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, poglavje VI - Izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik; član 6.1. Metodologije; Metodologija za izračunavanje potreba za kapitalom) je iskalkulisala 3.881 EUR (u '000 EUR) potrebnog kapitala za operativne rizike u 2019. godini.

7. Kreditni rizik

I. Definicija dospjelih nenaplaćanih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju „C“ ili niže)

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nisu naplaćena u roku dospjeća, bez obzira koliko je vremena prošlo od tog roka.

Kod klijenata za koje se utvrdi nemogućnost plaćanja ugovorenih obaveza (neurednost u plaćanju – kašnjenje preko 90 dana, pogoršanje finansijskog položaja uslijed kojeg banka očekuje gubitak, izvršena restrukturacija uslijed nemogućnosti plaćanja, stečaj, prevare, fizičko lice je umrlo i sl.) koje su dospjele po ugovorenoj dinamici plaćanja u skladu sa Ugovorom o plasmanu.

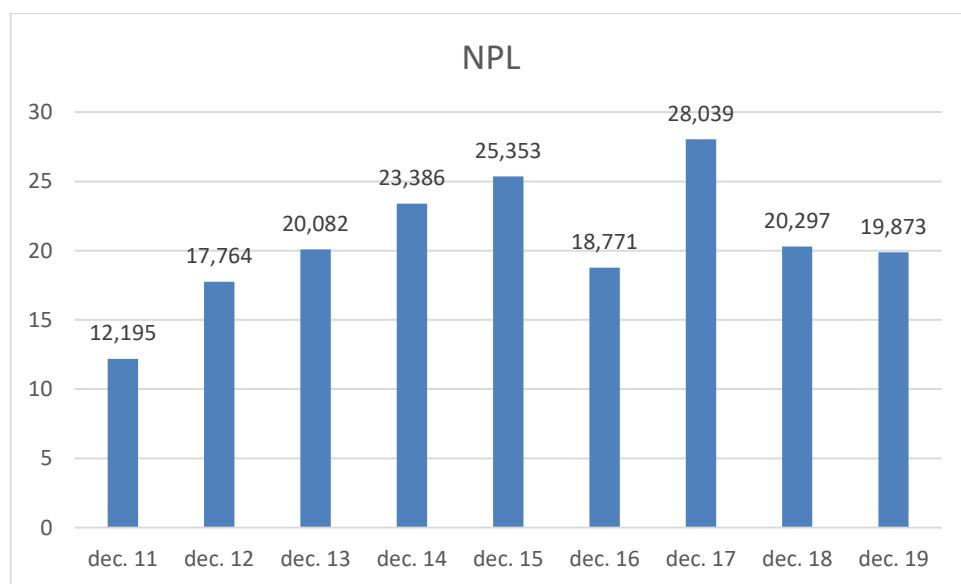
Kašnjenje preko 90 dana:

Datum	krediti, u '000 EUR	%
dec. 11	3.950	3,48%
dec. 12	3.258	2,77%
dec. 13	8.189	6,55%
dec. 14	4.046	2,76%
dec. 15	6.002	3,12%
dec. 16	10.838	4,91%
dec. 17	8.610	3,87%
dec. 18	8.873	3,59%
dec. 19	6,607	2,67%

U kategoriju *nekvalitetna aktiva* pored klijenata koji kasne sa plaćanjem spadaju i klijenti klasifikovani u kreditne rejting kategorije: C1, C2, D i E. (Klasifikacija C1 i C2 često nije posljedica kašnjenja već lošijih finansijskih pozicija i racija u finansijskim izvještajima, kod pravnih lica)

NPL - decembar 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018. i 2019. godine

	NPL	%
dec. 11	12.195	10,61%
dec. 12	17.764	14,87%
dec. 13	20.082	16,11%
dec. 14	23.386	15,92%
dec. 15	25.353	13,17%
dec. 16	18.771	8,51%
dec. 17	28.039	12,59%
dec. 18	20.297	8,20%
dec. 19	19.873	8,02%

I. Opis metoda usvojenih za utvrđivanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke/ispravki vrijednosti

Analiza i praćenje se radi na nivou individualnog klijenta i pojedine transakcije kao i na nivou portfolija. Upravljanje rizicima i odluke o kreditiranju zasnivaju se na kreditnim politikama, procedurama, pravilnicima za upravljanje rizicima i odgovarajućim alatima i procesima razvijenim u tu svrhu. Pri odobravanju kreditnih plasmana, svaki predlog se analizira sa aspekta rizika. Kreditna odluka se donosi u skladu sa nivoima odlučivanja koji su jasno i precizno definisani. Kod odlučivanja se koristi matrica odlučivanja i mogući ishodi glasanja kao i sam proces eskalacije u slučaju nepostojanja jedinstvenog mišljenja i stava po pitanju zahtjeva za plasmanom.

Pri analizi Banka utvrđuje: 1) namjenu kredita; 2) kreditnu sposobnost tražioca kredita, vrijednost kolateralu i uticaj drugih faktora koji su relevantni za mjerjenje izloženosti kreditnom riziku.

Pripremljeni kreditni predlog dostavlja se Službi procjene rizika u kojoj se vrši analiza istog, kao i analiza pokazatelja poslovanja, odnosno finansijskog stanja dužnika. Kreditna analiza obavezno sadrži procjenu da li će dužnik ostvarivati novčane tokove kojima će se obezbijediti otplata glavnice i kamate. Prilikom kreditne analize vodi se računa o zakonski i interno propisanim limitima, vodeći računa o koncentraciji po djelatnostima, opština, regionima, koncentraciji kolateralu, koncentraciji individualnih i grupa klijenata.

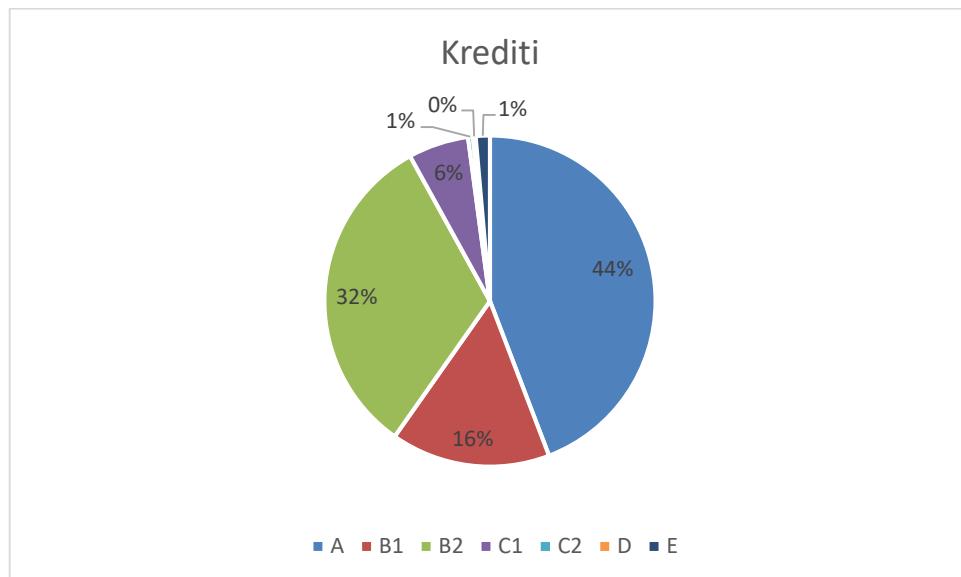
Sama kreditna analiza obuhvata analizu: profitabilnosti, likvidnosti, kapitalizacije, prošlih tokova gotovine, budućih tokova gotovine, istoriju otplate i saradnje sa bankom, kolaterale, zavisnost od kupaca, dobavljača, trend u grani u kojoj se poslovanje obavlja i ostalo. Analiza se zasniva na kvantitativnim podacima. Pored kvantitativne analize radi se i kvalitativna analiza a koja se odnosi na menadžment, kvalifikacionu strukturu, iskustvo u djelatnosti, očekivane trendove.

Banka vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa u skladu sa rejtingom klijenata minimum jednom mjesечно. Takođe, Banka u zavisnosti od grupacije klijenta minimum kvartalno vrši ispravku vrijednosti na grupnom – kolektivnom (portfolio) nivou ili na pojedinačnoj (individualnoj) ocjeni. Grupisanja se pored raspodjele na tip klijenta grupišu u odnosu na proizvode kod fizičkih lica.

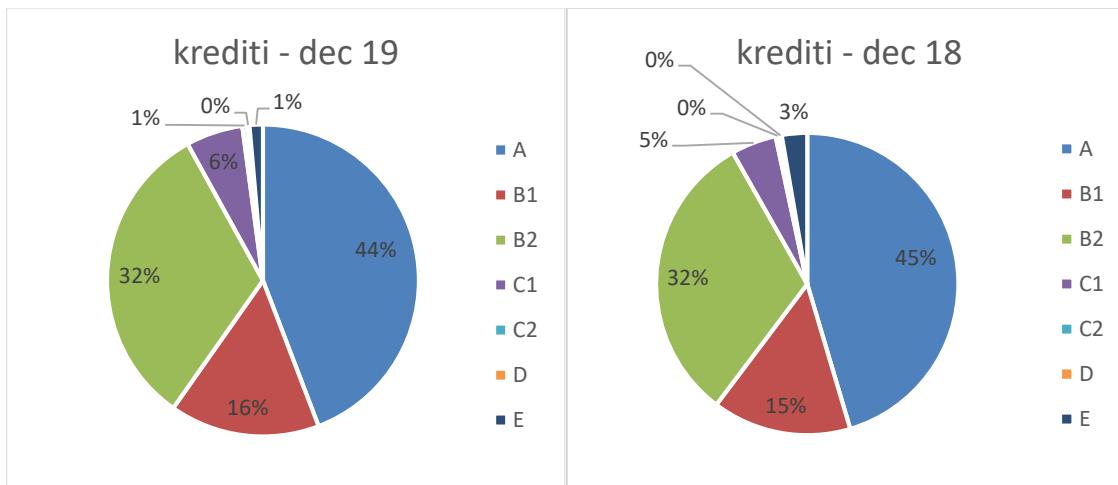
II. Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekta tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti

Ukupan iznos izloženosti bez uzimanja u obzir efekta tehnika ublažavanja kreditnog rizika na 31.12.2019.

Ukupno kategorija	Krediti	Rezerve
A	109,486,346	547,439
B1	38,571,974	751,644
B2	79,817,922	5,565,972
C1	14,624,004	2,921,909
C2	1,168,913	465,786
D	655,242	458,669
E	3,425,009	3,425,009
UKUPNO	247,749,409	14,136,427

Kategorija:	31.12.2018.	31.12.2019.
A	112,362,684	109,486,346
B1	36,803,981	38,571,974
B2	78,006,021	79,817,922
C1	11,971,425	14,624,004
C2	984,519	1,168,913
D	635,509	655,242
E	6,706,033	3,425,009
UKUPNO:	247,470,172	247,749,409

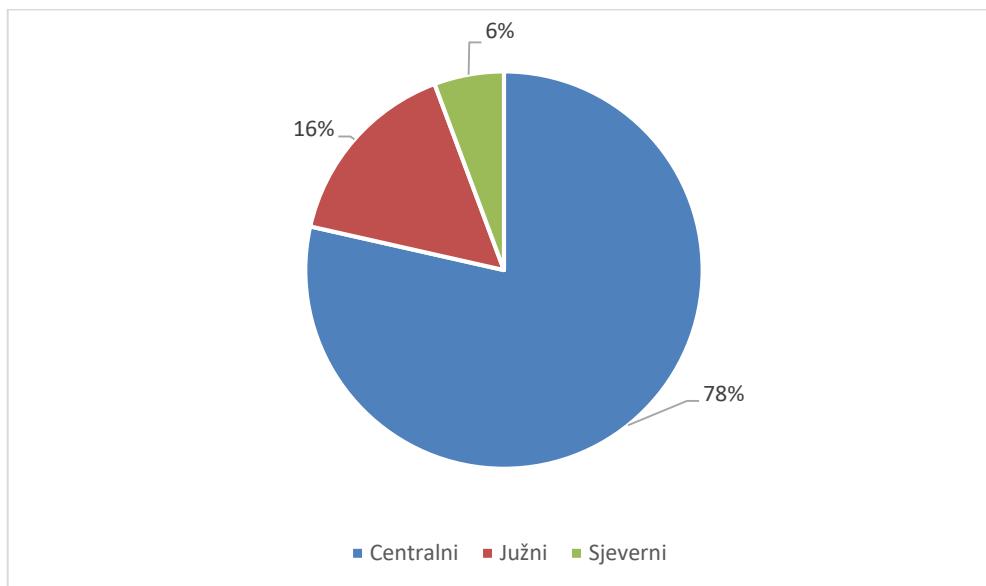
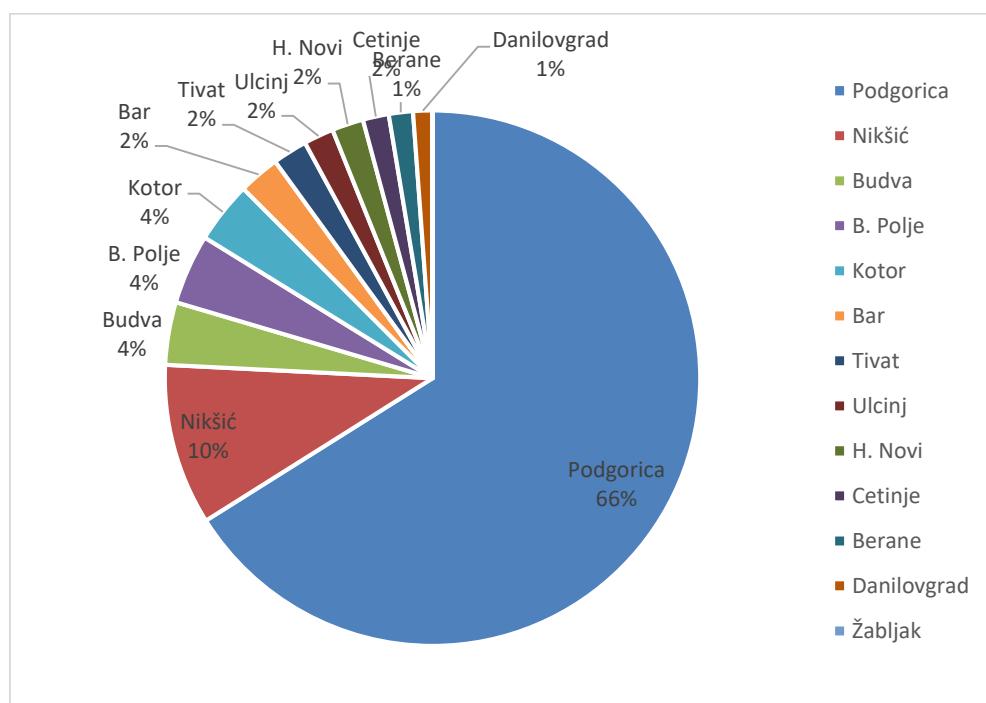
III. Podjela izloženosti po geografskim područjima, razvrstanih na značajna područja prema značajnim kategorijama izloženosti banke (regioni, opštine i sl) a po potrebi i detaljnije razrađenih

Hipotekarna Banka AD Podgorica nastoji diverzifikovati izloženost na teritoriji Crne Gore. Objektivno je zavisna od demografske strukture i kretanja stanovništva kao i privredne aktivnosti koja se odvija na teritoriji Crne Gore. Dijelom regionalna diverzifikacija je uslovljena i vremenskim periodom otvaranja poslovnih jedinica. Dugoročni cilj Banke je ravnomjerna diverzifikacija na teritoriji poslovanja.

Portfolio po regionima (ukupan portfolio) na 31.12.2019.

Grad	Iznos	Učešće u %
Podgorica	163,684,926	66%
Nikšić	24,102,532	10%
Budva	9,373,601	4%
B. Polje	10,459,180	4%
Kotor	9,194,211	4%
Bar	6,167,858	2%
Tivat	5,191,023	2%
Ulcinj	4,480,248	2%
H. Novi	4,718,445	2%
Cetinje	3,886,738	2%
Berane	3,607,334	1%
Danilovgrad	2,879,312	1%
Žabljak	4,000	0%
	247,749,409	

Region	Kredit	Učešće u %
Centralni	194,553,509	79%
Južni	39,125,386	16%
Sjeverni	14,070,514	6%
	247,749,409	

Struktura portfolija po regijama na 31.12.2019.

Opštinska struktura portfolija na 31.12.2019.

I. Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti ili tipovima drugih ugovornih strana, razvrstane na kategorije izloženosti

Hipotekarna Banka AD Podgorica nastoji diverzifikovati izloženost po djelatnostima. Objektivno je zavisna od privredne aktivnosti koja se odvija na teritoriji Crne Gore.

Struktura kredita po djelatnostima na 31.12.2019.

Sektor	dec-19	%	Limit
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3,392	1.37%	40%
Vađenje rude i kamena	5,647	2.28%	40%
Prađivačka industrija	8,974	3.62%	40%
Snabdijevanje električnom energijom	1,500	0.61%	40%
Snabdijevanje vodom	755	0.30%	40%
Građevinarstvo	24,233	9.78%	40%
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	37,606	15.18%	40%
Saobraćaj i skladištenje	11,905	4.81%	40%
Usluge pružanja smještaja i ishrane	19,569	7.90%	40%
Informisanje i komunikacije	1,575	0.64%	40%
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	7,175	2.90%	40%
Poslovanje nekretninama	3,566	1.44%	40%
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	4,720	1.91%	40%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2,919	1.18%	40%
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	7,001	2.83%	40%
Obrazovanje	74	0.03%	40%
Zdravstvo i socijalna zaštita	435	0.18%	40%
Umetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	454	0.18%	40%
Ostale uslužne djelatnosti	359	0.14%	40%
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0.00%	40%
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0.00%	40%
Fizička lica	95,464	38.53%	45%
Nerezidenti	10,427	4.21%	40%
	247,750		

VI Podjela izloženosti prema preostalom roku dospijeća

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza po očekivanom roku dospjeća sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

U hiljadama EUR

	Do mjesec dana	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 6 mjeseci	Od 6 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Finansijska aktiva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	121.223	-	-	-	-	15.910	137.133
<i>Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti</i>							
Krediti i potraživanja od banaka	15.864	-	-	5.000	-	-	20.864
Krediti i potraživanja od klijenata	22.115	19.983	13.575	61.244	81.289	30.706	228.912
Ostala finansijska sredstva	1.965	-	-	-	-	-	1.965
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat							
HOV	7.743	34.037	1.526	6.427	35.039	49.986	134.758
Ostala poslovna potraživanja	-	-	-	-	-	2.428	2.428
Ukupno	168.910	54.020	15.101	72.671	116.328	99.030	526.060
Finansijske obaveze							
<i>Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti</i>							
Depoziti banaka	1.148	-	-	-	-	-	1.148
Depoziti klijenata	58.762	46.483	47.321	74.862	144.875	47.289	419.592
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	121	-	20	60	9.150	12.984	22.335
Subordinisani dug	(105)	-	-	-	14.155	8.000	22.050
Ukupno	59.926	46.483	47.341	74.922	168.180	68.273	465.125
Ročna neusklađenost							
- 31. decembra 2019. Godine	108.984	7.537	(32.240)	(2.251)	(51.852)	30.757	60.935
- 31. decembra 2018. godine	209.085	(17.377)	(20.883)	(21.730)	(101.379)	4.264	51.980
Kumulativni GAP:							
- 31. decembra 2019. Godine	108.984	116.521	84.281	82.030	30.178	60.935	
- 31. decembra 2018. godine	209.085	191.708	170.825	149.095	47.716	51.980	
% od ukupnog izvora sredstva							
- 31. decembra 2019. godine	20,72%	1,43%	(6,13%)	(0,43%)	(9,86%)	5,85%	

- 31. decembra
2018.godine

41,57% (3,45%) (4,15%) (4,32%) (20,16%) 0,85%

Struktura sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2019. godine ukazuje na postojanje ročne neusaglašenosti očekivanog perioda dospijeća sredstava i obaveza za period od 3-6 mjeseci, 6-12 mjeseci i od 1-5 godina. Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjeli obaveze zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Kod kumulativnog Gap-a ne postoji ročna neusklađenost. Na dan 31. decembra 2019. godine, depoziti po viđenju u gore navedenoj tabeli su prikazani na osnovu očekivanih dospijeća korišćenjem modela baziranom na istorijskim podacima Banke. Banka primjenjuje navedeni pristup upravljanja likvidnošću od 31. decembra 2012. godine.

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza po preostalom ugovorenom roku dospijeća sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	U hiljadama EUR					
	Po viđenju	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina
31. decembar 2019. godine						
OBAVEZE						
Obaveze prema bankama	1.148	-	-	-	-	-
Obaveze prema klijentima	299.076	3.321	12.261	70.002	31.374	3.558
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	121	-	-	80	9.150	12.984
Subordinisani dug	(105)	-	-	-	14.155	8.000
	300.240	3.321	12.261	70.082	54.679	24.542
U hiljadama EUR						
	Po viđenju	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina
31. decembar 2018. godine						
OBAVEZE						
Obaveze prema bankama	1.410	-	-	-	-	-
Obaveze prema klijentima	276.568	11.879	22.482	55.913	37.715	5.759
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	121	11	13	60	10.793	14.232
Subordinisani dug	(116)	-	-	-	-	14.155
	277.983	11.890	22.495	55.973	48.508	34.146

IV. Iznos nekvalitetne aktive i dospjelih nenačaćenih portaživanja podijeljene na značajna geografska područja, uključujući rezervacije za svako geografsko područje

Opština	Dospjela glavnica (C,D,E)	Nedospjela glavnica (C,D,E)	Kredit (C,D,E)	Rezervacija glavnice (C,D,E)
Podgorica	3,246,519	14,151,861	17,398,380	6,091,204
Budva	40,877	50,706	91,583	43,468
Bijelo Polje	150,459	687,129	837,588	362,779
Kotor	13,559	383,681	397,240	90,121
Nikšić	83,324	309,525	392,849	156,935
Cetinje	212,973	34,243	247,216	224,909
Berane	54,571	124,354	178,926	116,756
Danilovgrad	24,486	41,282	65,768	47,169
Tivat	20,846	32,733	53,579	39,363
Herceg Novi	45,147	87,990	133,137	62,613
Ulcinj	17,426	45,149	62,575	22,131
Bar	4,803	9,522	14,326	13,924
Grand Total	3,914,990	15,958,177	19,873,167	7,271,372

VII. Promjene u ispravkama vrijednosti za nekvalitetnu aktivu

ISPRAVKE VRIJEDNOSTI

Kretanja na računima ispravke vrijednosti nenačativih portaživanja i rezervisanja dati su u prilogu:

a) Promjene ispravke vrijednosti

U hiljadama EUR	2019.	2018.
Neto prihodi/rashodi po osnovu:		
- kredita	3.821	2.810
- depozita kod banaka	(3)	(38)
- HoV	(207)	331
- vanbilansnih stavki	(335)	442
- ostalo	447	18
	3.723	3.563

b) Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

31.12.2019.

U hiljadama EUR	Krediti i poslovi lizinga (napomena 17.2)	Kamate (napomena 17.2)	Stecen a aktiva (napomena 21)	Rezerv e za operativni rizik, rizik zemlje i sudske sporove (napomena 23)	Ostala potraživanja (napomena 21)	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju (napomena 23)	Obezvrjeđenje HoV (napomena 18.1)	Obezvrjeđenje depozita	Ukupno
Stanje na početku godine Obezvrjeđenje vrijednosti u toku godine, neto Ukipanja/ispravke koja nisu imala efekte na troškove obezvrjeđenja i rezervisanja	12.485 3.821 (2.147)	210 (4) (9)	1.517 - (850)	392 96 (62)	710 451 3	1.427 (335) -	1.116 (207) (15)	10 (3) -	17.867 3.819 (3.080)
Stanje na kraju godine	14.159	197	667	426	1.164	1.092	894	7	18.606

31.12.2018.

U hiljadama EUR	Krediti i poslovi lizinga (napomena 17.2)	Kamate (napomena 17.2)	Stecen a aktiva (napomena 21)	Rezerv e za operativni rizik, rizik zemlje i sudske sporove (napomena 23)	Ostala potraživanja (napomena 21)	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju (napomena 23)	Obezvrjeđenje HoV (napomena 18.1)	Obezvrjeđenje depozita	Ukupno
Stanje na početku godine Efekti primjene IFRS 9-bez uticajana na BU Obezvrjeđenje vrijednosti u toku godine, neto Ukipanja/ispravke koja nisu imala efekte na BU	8.925 1.640 2.810 (890)	208 14 (7) (5)	1.651 - 11 (145)	330 - 62 -	667 3 14 26	1.293 (305) 442 (3)	2.200 785 331 (2.200)	33 48 (38) (33)	15.307 2.185 3.625 (3.250)
Stanje na kraju godine	12.485	210	1.517	392	710	1.427	1.116	10	17.867

8. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti

Banka u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala standardizovanim metodom, izračunava potrebnii kapital za kreditni rizik.

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke bilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik (članovi 11-71 Odluke). Iznos izloženosti u tabeli predstavlja knjigovodstvenu vrijednost izloženosti umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrijednosti) za te izloženosti (član 12 Odluke) - i dobija se *neto princip*. Rizikom ponderisani iznos izloženosti predstavlja proizvod iznosa neto izloženosti i odgovarajućeg pondera rizika za tu izloženost (član 14 Odluke). Definicije pojedinih entiteta prema kojima je Banka izložena date su u samom tekstu Odluke.

Naziv potraživanja	Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom
				1
Ponder 0%				
4 Izloženost prema centralnoj vlasti u Crnoj Gori i CBCG	256.146	830	255.316	0
7 Gotovina i gotovinski ekvivalenti	221.246	775	220.471	0
9 Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% (član 102 stav 1, član 103 tačka 1, član 104 Odluke)	19.402	0	19.402	0
10 Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% u skladu sa članom 119 Odluke	439	2	437	0
Ponder 10%	0	0	0	0
Ponder 20%	20.836	145	20.691	4.138
1 Izloženost prema centralnim vlastima, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju trećem centralne vlade za koju banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2	4.599	23	4.576	915
3 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1	1.872	0	1.872	374
4 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1,2 ili 3	14.363	122	14.241	2.848
5 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća do tri mjeseca (ukoliko pondera rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vlasti u kojoj je sjedište te institucije nije veći)			0	0
11 Gotovina na putu	2	0	2	0
Ponder 35%	21.970	866	21.104	7.386
1 Izloženosti obezbijedene stambenim nepokretnostima za koje su ispunjeni uslovi iz člana 37 Odluke	21.970	866	21.104	7.386
Ponder 50%	36.424	3.634	32.790	16.395
1 Izloženost prema centralnim vlastima, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društвima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju trećem centralne vlade za koju banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3	3.087	47	3.040	1.520
3 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 ili 3	2.634	14	2.620	1.310
4 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća do tri mjeseca (ukoliko pondera rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vlasti u kojoj je sjedište te institucije nije veći)	863	36	827	414
5 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5	7.900	189	7.710	3.855
6 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke), administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća do tri mjeseca, na koje se primjenjuje pondera rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vlasti u kojoj je sjedište te institucije	128	1	128	64
7 Izloženost prema privrednim društвima za koje banka koristi kreditni rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2	3.322	24	3.298	1.649
8 Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fidicijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 1 Odluke)	16.926	2.362	14.564	7.282
10 Izloženosti ili djelovi dospijele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijedeni nepokretnostima iz člana 35 stav 1 tačka 1i 2Odluke, za koje su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 4	1.563	960	603	302
Ponder 75%	73.842	2.313	71.529	53.647
1 Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima (ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 34 Odluke)	73.842	2.313	71.529	53.647
Ponder 100%	132.614	13.589	119.026	119.026
1 Izloženost prema centralnim vlastima, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društвima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju trećem centralne vlade za koju banka koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 i 5	4.506	198	4.308	4.308
6 Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave (član 22 Odluke), administrativnim tijelima i neprofitnim društвima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća do tri mjeseca, na koje se primjenjuje pondera rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vlasti u kojoj je sjedište te institucije, koja ima rejtинг sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 i 5	517	3	515	515
8 Učešće u kapitalu ili ulaganje u druge elemente sopstvenih sredstava druge kreditne institucije ukoliko ne predstavlja odbitnu stavku sopstvenih sredstava (član 31 Odluke)	85	2	84	84
9 Izloženost prema privrednim društвima za koje banka koristi kreditni rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4	7.508	85	7.423	7.423
10 Izloženost prema privrednim društвima za koje ne koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije pod uslovima iz člana 32 stav 2 Odluke	8.018	311	7.707	7.707
11 Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fidicijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 2 Odluke)	19.665	1.681	17.983	17.983
13 Ostale izloženosti obezbijedene nepokretnostima (koje ne ispunjavaju uslove za razvrstavanje u neku od kategorija iz člana 35, stava 1, tačka 1 i 2)	60.983	4.685	56.299	56.299
14 Izloženosti ili djelovi dospijele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijedeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezerve za potencijalne kreditne gubitke prelaze 20% neobezbjedjenog djela ukupne izloženosti	4.694	3.890	804	804
15 Izloženosti ili djelovi dospijele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijedeni nepokretnostima iz člana 35 stav 1 tačka 1i 2Odluke umanjениh za rezervacije za potencijalne gubitke(član 42 stav 3 Odluke)	30	1	28	28
20 Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka ne koristi rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije (član 52 stav1 tačka 2 Odluke)	5.983	120	5.863	5.863
21 Učešće u kapitalu drugih pravnih lica i ostalim kapitalnim ulaganjima, isključujući ulaganja koja predstavljaju odbitnu stavku pri izračunavanju sopstvenih sredstava banke(član 58 Odluke)	341	12	328	328
22 Materijalna imovina (zgrada, oprema, avansi za materijalnu imovinu i materijalnu imovinu u pripremi (član 62 Odluke)	2.352	0	2.352	2.352
23 Izloženosti za koje drugim odredbama ove odluke nije propisan način primjene pondera rizika član 63 Odluke)	17.933	2.602	15.331	15.331
Ponder 150%	2.803	559	2.245	3.367
9 Izloženost prema privrednim društвima za koje banka koristi kreditni rejtинг utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6	771	41	730	1.095
10 Izloženosti ili djelovi dospijele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijedeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezervacije za potencijalne kreditne gubitke prelaze 20% neobezbjedjenog djela ukupne izloženosti	184	5	179	269
11 Visokorizična izloženost u skladu sa članom 43 i 44 Odluke	1.848	513	1.335	2.003
Ponder 35%	0	0	0	0
UKUPNO PONDERISANA BILANSNA AKTIVA	544.635	21.934	522.701	203.959

PVB - Izvještaj o ponderisanim vanbilansnim stavkama

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke vanbilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik (članovi 13 i 14 Odluke o adekvatnosti). Iznos izloženosti po osnovu stavki vanbilansa predstavlja vanbilansu obavezu Banke (kreditni ekvivalent vanbilansne izloženosti) tj. knjigovodstvenu vrijednost umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili rezerve za vanbilans). Ponderisana vrijednost izloženosti po osnovu vanbilansa predstavlja proizvod kreditnog ekvivalenta vanbilansne izloženosti i odgovarajućih pondera rizika za tu izloženost kako je dato u tabeli.

R. br.	Vrsta vanbilansnih stavki	Bruto izloženost				Rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili rezerve za vanbilans)				Iznos izloženosti				Faktor konverzije	Iznos izloženosti nakon primjene faktora konverzije				Iznos nakon primjene odgovarajućih pondera rizika				UKUPNO	Pozičija				
		0%	35%	50%	100%	0%	35%	50%	100%	0%	35%	50%	100%		0%	35%	50%	100%	0%	35%	50%	100%						
Nizak rizik																												
1.	Neskorinčeni krediti aranzmani s originalnim rokom dospeća do jedne godine, koj ne mogu biti bezuslovno opoznati u bilo koji vreme bez prethodnog obavještavanja. Bi daju mogućnost automatskog otkaza zbog pogorjetja kreditne sposobnosti korisnika kredita	17.821				0				17.821					0%										0	1		
2.	Besuvranno opoznate kredite iste odobrene starovrsnosti (kreditne kartice, prekraćenja na računu, usluge), u kojim se usluži dozvoljavaju banici da ih u potpunosti opoznave (besuvranno opoznate kredite iste)	1.355	265	27	14.975	0	6	1	540	1.355	259	26	14.435		0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2			
3.	Izbjednici koji su predmet materijalne i nematerijalne kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za premeno pondera 0%	644.203								644.203					0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3			
	Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 0%	683.379	265	27	14.975	0	6	1	540	683.379	259	26	14.435		0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4			
Srednji rizik																												
1.	Neskorinčeni krediti aranzmani s originalnim rokom dospeća do jedne godine, koj ne mogu biti bezuslovno opoznati u bilo koji vreme bez prethodnog obavještavanja i/koj ne pružaju mogućnost automatskog otkaza zbog pogorjetja kreditne sposobnosti korisnika kredita	422	868	60	17.290	0	48	1	430	422	820	59	16.830		20%	84	164	12	3.395	0	57	6	3.366	3.429	6			
	Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 20%	422	868	60	17.290	0	48	1	430	422	820	59	16.830		20%	84	164	12	3.395	0	57	6	3.366	3.429	7			
Srednji rizik																												
1.	Izdati i potvrđeni dokumentirani akrediti (koji ne predstavljaju stavku srednje rizika rizika)														50%										0	8		
2.	Jemstva i garancije (uključujući činstvene garancije, garancije za dobro izvršenje posla, carinske garancije, garancije za izmjerne poreze) i garancije koje nemaju svrhu kreditnih uslova	0	543	102	31.463		24	5	1.068	0	519	97	30.395		50%	0	260	49	15.198	0	91	24	15.198	15.313	9			
	Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 50%	0	543	102	31.463	0	24	5	1.068	0	519	97	30.395		50%	0	260	49	15.198	0	90.823	24.25	15.198	15.313	13			
Visoki rizik																												
1.	Garancije koje imaju svrhu kreditnih uslova	44	704	688	31.416	1	21	40	1.129	43	683	648	30.287		100%	43	683	648	30.287	0	230	324	30.287	30.850	14			
5.	Neponutni stand by akrediti koji imaju svrhu kreditnih uslova	71	0	0	465	0			20	71	0	0	443		100%	71	0	0	443	0	0	0	443	443	18			
10.	Ostale rizične varibilanske obaveze															100%									0	23		
	Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 100%	2.345	704	688	31.879	1	21	40	1.149	114	683	648	30.730		100%	114	683	648	30.730	0	239	324	30.730	31.293	24			
	UKUPANIZNOS PONDERISANIH VANBILANSNIH STAVKI	666.146	2380	877	95.577	1	99	47	3.187	663.915	2.281	830	92.390	198		100%	1.107	708	49.294	0	387	354	49.294	50.035	25			

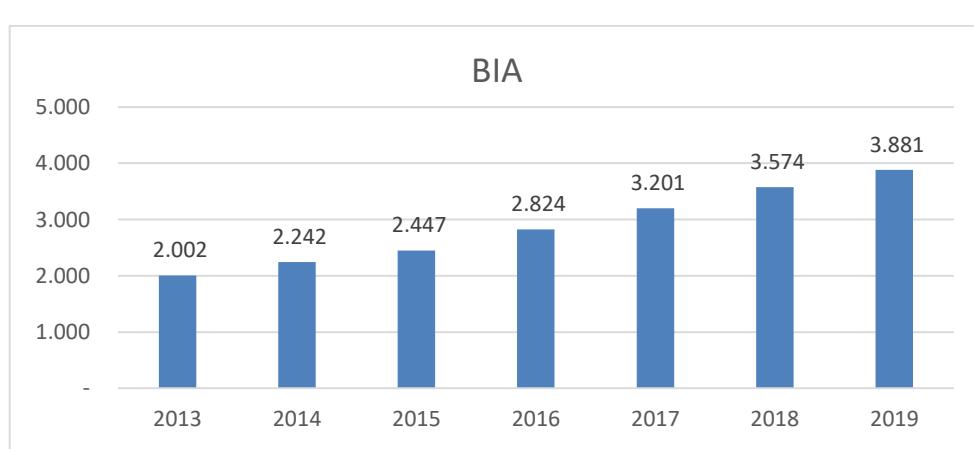
9. Rizik druge ugovorne strane

Banka na 31.12.2019. nije bila izložena riziku druge ugovorne strane pa stoga ne objavljujemo infomacije o takvim izloženostima.

10. Operativni rizik

Operativni rizik se u Banci definiše kao vjerovatnoća ostvarenja gubitka u poslovanju Banke, usled neadekvatnih ili propusta vezanih za interne procese, kontrole i ljudi ili/eksternih događaja, odnosno usled slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu Banku izložiti riziku. Banka za izračun potrebnog kapitala za pokriće operativnih rizika koristi osnovni indikator (BIA - Basic Indicator Approach) a paralelno koristi za interne potrebe i standardizovani pristup kao dopunski parametar.

Godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Basic Indicator Approach (BIA)	2.002	2.242	2.447	2.824	3.201	3.574	3.881

11. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Shodno Strategiji upravljanja rizicima, Banka može vršiti investiranja u dužničke hartije od vrijednosti, kao i vlasničke hartije od vrijednosti koje se kotiraju na berzi, odnosno akcije pravnih lica koja se bave finansijskom ili nefinansijskom djelatnošću za koje se procijeni da Banka po osnovu investicija u vlasničke hartije od vrijednosti, može ostvariti prinose uz prihvatljiv nivo rizika. Investiciona aktivnost, usmjerena na podizanje efikasnosti upravljanja sredstvima, prihvatljiva je i poželjna uz minimiziranje rizika iz tih aktivnosti.

S obzirom na navedeno, Banka u svom portfoliju ima vlasničke i dužničke hartije od vrijednosti.

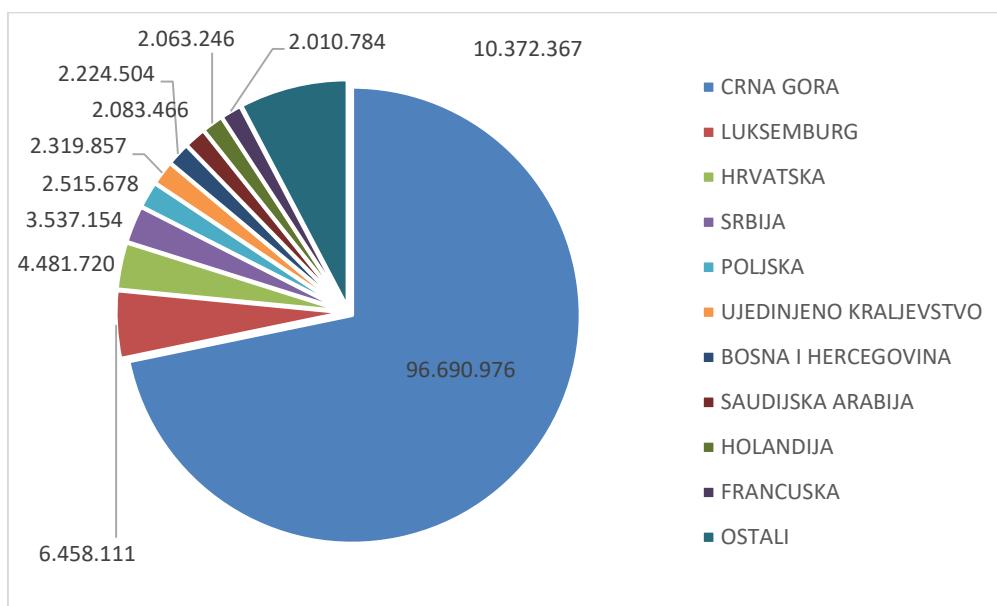
Struktura ulaganja na dan 31.12.2019.

(u '000 EUR)

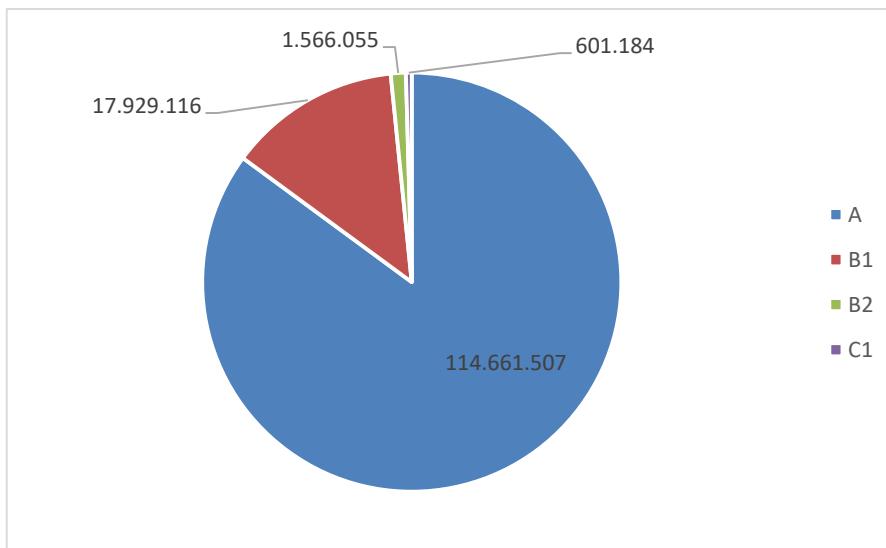
Vlasničke hartije od vrijednosti	6,404
Dužničke hartije od vrijednosti	128.354

Podjela HOV po regionima na 31.12.2019.

Naziv države	Iznos
CRNA GORA	96.690.976
LUKSEMBURG	6.458.111
HRVATSKA	4.481.720
SRBIJA	3.537.154
POLJSKA	2.515.678
UJEDINJENO KRALJEVSTVO	2.319.857
BOSNA I HERCEGOVINA	2.224.504
SAUDIJSKA ARABIJA	2.083.466
HOLANDIJA	2.063.246
FRANCUSKA	2.010.784
MAĐARSKA	1.923.510
TURSKA	1.094.963
RUSIJA	1.090.895
ESTONIJA	1.012.583
RUMUNIJA	973.327
NJEMAČKA	972.207
UAE	903.226
ČEŠKA REPUBLIKA	730.328
UKRAJINA	601.184
SJEDINJENE AMERICKE DRZAVE	541.776
ALBANIJA	528.367
Ukupno	134.757.862

Podjela HOV po regionima na 31.12.2019.

Klasifikacija HOV po CBCG 31.12.2019.

Gradacija	Iznos
A	114.661.507
B1	17.929.116
B2	1.566.055
C1	601.184
C2	0
D	0
Ukupno	134.757.862

Klasifikacija HOV po CBCG 31.12.2019.

Sva sredstva i obaveze koja se vrednuju po fer vrijednosti ili čija se fer vrijednost objelodanjuje u finansijskim iskazima klasifikovana su u tri nivoa hijerarhije fer vrijednosti:

- Nivo 1 - Kotirane tržišne cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za istovjetna sredstva ili obaveze
- Nivo 2 - Korišćenje tehnike vrednovanja za koje je najniži nivo ulaznog podatka značajnog za utvrđivanje fer vrijednosti direktno ili indirektno uočljiv
- Nivo 3 - Korišćenje tehnike vrednovanja za koje najniži nivo ulaznog podatka značajnog za utvrđivanje fer vrijednosti nije uočljiv

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti, data je u narednoj tabeli:

	31.12.2019.	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva					
-po fer vrijednosti kroz ostali rezultat	124.265	5.983	4.509	134.758	
-po fer vrijednosti kroz bilans uspeha					
Ukupno	124.265	5.983	4.509	134.758	

12. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige

I. Priroda rizika kamatne stope i ključne pretpostavke korišćene za mjerjenje izloženosti riziku kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke

U uslovima deregulacije bankarskog poslovanja i dinamičnih promjena u bankarskom okruženju, kamatne stope banke se često mijenjaju i uskladjuju sa novonastalim uslovima poslovanja banke. To se odnosi kako na aktivne tako i na pasivne kamatne stope.

Mogućnost promjene kamatnih stopa je bitna karakteristika poslovne politike Banke i ključni faktor uspješnog poslovanja banke. Od obima i strukture produktivne aktive banke i visine aktivnih kamatnih stopa zavisi nivo ukupnog prihoda banke, dok su rashodi primarno determinisani visinom pasivnih kamatnih stopa i strukturon pasive.

Razlika između ukupnih prihoda i rashoda od kamata predstavlja neto kamatni prihod banke.

Politika kamatnih stopa se formira u skladu sa poslovnom strategijom Banke, strategijom procenta ostvarenja prihoda od kamatne stope u ukupnim prihodima i procenta kamatnih rashoda u ukupnim rashodima Banke. Definisanjem učešća neto kamatnih prihoda u ukupnim prihodima, Banka kroz biznis plan i projekcije bilansa stanja, bilansa uspjeha i novčanih tokova u dugom roku, formira svoju strategiju i politiku kamatnih stopa.

Obzirom da banka vrši ročnu transformaciju depozita iz kratkoročnih izvora u dugoročne plasmane, mora voditi računa o horizontalnoj ravnoteži u bilansu stanja: da se varijabilni izvori plasiraju u varijabilne plasmane, da se fiksni izvori plasiraju u fiksne plasmane, te da se eventualni neuskladenosti ispravljaju tehnikama „hedžinga“. Na operativnom nivou treba koristiti informacije i predviđanja kretanja inflacije, tendencija kretanja kamatnih stopa na tržištu (lokalnom, regionalnom i međunarodnom) i koristiti eventualne prostore (otvorene pozicije) za stvaranje dodatnih prihoda kroz pravilno operativno pozicioniranje Banke.

Banka preko ALCO komiteta prati ostvarivanje strategije i ove politike, prati da se ne daju dugoročni plasmani sa fiksnim kamatnim stopama koji se vezuju za kratkoročne izvore (obezbjeduje ročnu

uskladenost), da se premija rizika uključuje u aktivnu kamatu stopu na plasmane u skladu sa rejtingom klijenta i da se vremenska dimenzija ima u vidu prilikom formiranja kamatne stope.

Faktori rizika od kojih zavisi tržišno formiranje kamatnih stopa su:

1. premija rizika
2. ročna transformacija sredstava
3. plasman u Hartije od vrijednosti
4. nekamatonosna pasiva
5. veličina banke
6. intenzitet konkurenčije
7. struktura plasmana i depozita
8. pozicija na tržištu novca
9. preferencija komitenata
10. tendencija kretanja kamatnih stopa na tržištu
11. nivo referentne kamatne stope dostupne Banci
12. nivo kamatne stope na među-bankarskom tržištu
13. elementi konkurentnosti
14. predviđanje inflacionih trendova
15. stopa obavezne rezerve na depozite

Prema vrsti uzroka rizika kamatne stope, možemo ih podijeliti na sledeće kategorije:

- Rizik ročne neusklađenosti
- Rizik krive prinosa
- Rizik osnovice (referentnih kamatnih stopa, fiksnih i varijabilnih) i
- Rizika opcije (prijevremenog vraćanja plasmana ili povlačenja depozita)

II. Promjene ekonomске vrijednosti, dobiti ili drugog relevantnog mjerila koje koriste zaposleni u banci, zaduženi za mjerjenje, praćenje i upravljanje rizikom kamatne stope, a koje su nastale zbog promjena kamatnih stopa u skladu sa korišćenim metodama za izračunavanje kamatnog rizika, raščlanjeno po valutama

ALCO, minimalno jedanput mjesečno, na svojim sjednicama razmatra rizik kamatne stope iz bankarske knjige, praćenjem mjesečno ostvarenih prihoda i rashoda i odnos sa planom za tu godinu (biznis planom), posmatra mjesečno obračunatu maržu na aktivnoj i pasivnoj strani bilansa stanja poredi ih i posmatra kamatnu maržu. Takođe konverte kamate na godišnjem nivou, pored kamatonosnu aktivu i pasivu i dinamiku kretanja u vremenskom periodu od godinu dana. ALCO prati i mjesečno ostvarene prihode i rashode, poredi ih sa planiranim i prati u dužem vremenskom periodu (od najmanje godinu dana).

Takođe, prati se izloženost Banke na promjene u kamatnim stopama, primjenom standardizovanog šoka od 200 b.p. i uticaj na bilans uspjeha. Praćenje se vrši na osnovu GAP analiza i uticaja na bilans uspjeha za sve valute na konsolidovanoj osnovi kao i na nivou pojedinačnih značajnijih valuta. GAP analiza obuhvata vremenske okvire za raspoređivanje stavki bilansa stanja: 1-30 dana, 31-90 dana, 91-180 dana, 181 -365 dana, preko 1 godine.

Pored GAP analize, koristi se i GAP –trajanja kako bi se pratila i potencijalna promjena svih vrijednosti budućih aktivnih i pasivnih gotovinskih tokova Banke osjetljivih na kamatni rizik čija razlika predstavlja „ekonomsku vrijednost kapitala“ Banke ili EVE (Economic value of Equity). Za razliku od kamatnog GAP –a koji uzima u obzir aktivne i pasivne gotovinske tokove do jedne godine, GAP trajanja uzima u obzir sve gotovinske tokove.

Prilikom izračunavanja gap-a dospijeća, pretpostavka je da sve pozicije kamatonosno osjetljive aktive i pasive u okviru jedne zone dospijevaju istovremeno na sredini te zone.

Kako bi se izračunao uticaj postojanja GAP-a dospijeća svake od četiri vremenske zone na neto prihode od kamata do godine dana, potrebno je pomnožiti iznos GAP-a sa dijelom godine tokom kojeg GAP postoji kao i sa standardizovanim kamatnim šokom koji iznosi 0,02 (200 bps). Dio godine tokom kojeg postoji izloženost GAP-u se računa kao broj dana od sredine te vremenske zone do kraja godine,

podijeljen sa brojem dana u godini. Kao primjer, za prvu zonu ova vrijednost iznosi 0,96 godina ((365-15)/365). Ukupna godišnja promjena neto prihoda od kamata do godine dana (red 14 u Tabeli 1) usled standardizovanog kamatnog šoka se dobija kada se saberi uticaji na neto kamatni prihod u sve četiri vremenske zone.

Potreban kapital za pokriće rizika kamatne stope iz bankarske knjige se dobija kao maksimalna vrijednost godišnje promjene prihoda od kamata za posljednjih 12 mjeseci. Podaci o godišnjim promjenama prihoda od kamata se dobijaju na osnovu mjesečnih kalkulacija koje sprovodi Sektor za kontrolu rizika u domenu upravljanja rizikom kamatne stope iz bankarske knjige u skladu sa Procedurom za upravljanje rizikom kamatne stope iz bankarske knjige.

Stres testiranje se radi dopunom promjena kamatnih stopa do +/- 300 bps ili 3%. Kako Banka radi sa fiksnim kamatnim stopama i na strani aktive i na strani pasive, promjena od 3% je i više nego ekstreman uticaj za period od 12 mjeseci.

13. Sekjuritizacija

Banka nema sekjuritizacijskih transakcija i izloženosti pa stoga ne objavljujemo infomacije o takvим izloženostima.

14. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

I. Politike i procesi za korišćenje bilansnog i vanbilansnog netiranja

U dijelu materijalne kreditne zaštite Banka ne koristi postupke bilansnog i vanbilansnog netiranja, Banka kod depozita i drugih kolaterala koristi jednostavne metode u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

II. Politike i procesi za priznavanje i upravljanje kolateralom

Kod kreditnog rizika (pored politike Banke da odobrava kredite definisane namjene) novčani tok dužnika uzima se kao primarni izvor povratka kredita, ali Banka svoje plasmane takođe osigurava i sekundarnim izvorom povrata duga tj. kolateralom.

Kolateral kao sekundarni izvor povratka duga uzima se ukoliko izostane primaran izvor povrata duga – novčani tok, a ne zato da bi se slabi kreditni zahtjev učinio prihvatljivim.

Vrste i osnovne karakteristike instrumenata osiguranja koje Banka najčešće prihvata za osiguranje svojih potraživanja, kao i osnovni kriterijum za njihovo prihvatanje definisani su Pregledom kategorija obezbjeđenja – Katalogom kolateralna.

III. Opis osnovnih vrsta kolateralala kojim se banka koristi

Banka za potrebe umanjenja kreditnog rizika koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Banka, za osiguranje svojih potraživanja, kod materijalnih obezbjeđenja najčešće ugovara sledeće kolaterale:

- Nekretnine
- Depoziti
- Hartije od vrijednosti
- Polise osiguranja
- Zaloge
- Operativne instrumente osiguranja naplate potraživanja

Banka, za osiguranje svojih potraživanja, kod nematerijalnih obezbjeđenja najčešće ugovara sledeće kolaterale:

- Grancije drugih banaka koje imaju zadovoljavajući rejting
- Jemstva drugih pravnih lica
- Garancije države, jedinica lokalne i regionalne samouprave
- Jemstva drugih lica – prihvatljivih za Banku

Oblik i visina zahtijevanog kolateralnog varira u zavisnosti od rejtinga dužnika, vrsti ročnosti i plasmana. Dugoročni plasmani kojima se finansiraju osnovna sredstva dužnika i/ili dugoročne stambene potrebe fizičkih lica, moraju biti osigurane hipotekom na nepokretnosti (ima). Poželjno je da je hipoteka u vlasništvu dužnika ali banka prihvata i da kreditni i hipotekarni dužnik su različita lica (naročito zbog rodbinskih veza u Crnoj Gori i činjenice da imovina preduzeća (npr. d.o.o.) se vode na imena fizičkih lica (vlasnika). Banka prihvata upis hipoteke I reda (osim u izuzecima gdje Banka ima više sopstvenih hipoteka ili nadležni nivo odlučivanja prihvati takav status).

IV. Glavne vrste garanata/jemaca i drugih pružalaca kreditne zaštite za kreditne derivate i njihovu sposobnost

Banka zadržava pravo da isključivo prema svojim kriterijumima odlučuje o tome da li su joj ponuđeni instrumenti osiguranja zadovoljavajući, odnosno da li će ih prihvati za osiguranje potraživanja, obzirom na njihovu vrijednost, naplativost i dokumentovanost.

Pravila za osiguranje potraživanja Banke definišu osnovne kriterijume na kojima se bazira procjena vrijednosti kolateralnog varira, u zavisnosti od instrumenta osiguranja ponuđenog za obezbjeđenje potraživanja, Banke, prvenstveno s aspekta pravnog legaliteta, tržišne vrijednosti, odnosno brzine utrživosti instrumenta osiguranja, uključujući i postupak za pravnu realizaciju kolateralnog pokrića, kao i postupke koji se primjenjuju u slučaju promjene vrijednosti kolateralnog varira, s aspekta njezine naplativosti, odnosno raspoloživosti i dokumentovanosti.

U procesu utvrđivanja vrijednosti kolateralnog varira koristi se procjena od strane nezavisnog procjenitelja, dokumentovana na jasan i transparentan način izvještajem o procjeni i predstavlja osnov za prihvatanje ponuđenog instrumenta osiguranja (ukoliko procedurom ili katalogom kolateralnog varira nije drugačije definisano).

V. Informacije o koncentracijama tržišnog i kreditnog rizika u okviru primijenjenih tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Banka će za osiguranje svojih potraživanja prihvati samo lako utržive instrumente osiguranja, vrijednost koja je tokom vremena stabilna. Ovo znači da se naplata duga, u slučaju potrebe za realizacijom kolateralnog varira, kod pojave negativnih trendova bilo u servisiranju obaveza prema Banci, bilo u finansijskoj poziciji dužnika, može dogoditi u roku koji ne ugrožava likvidnost Banke. Stepen korelacije između vrijednosti imovine koja služi kao zaštita i kreditne sposobnosti dužnika ne smije biti izražena (vrijednost kolateralnog varira ne smije biti vezana za kreditnu sposobnost dužnika).

Banka prati i nivo koncentracije kolateralnog varira i radi na smanjenju/eliminaciji neželjene koncentracije rizika u kreditnom portfoliju. Kao mjere smanjenja koncentracije možemo nabrojati: naplata kredita po planu dospjeća, uzimanje prvakasnih kolateralnog varira, uzimanje odnosa kolateralnog varira: kredit iznad 1 itd.